

Helling PROEF

Wrap-up lezingenreeks Waardevolle economie

Paul Verhage namens projectgroep Waardevolle Economie

- 'We zitten in een monopolyspel waarin we vergeten zijn dat we zelf de regels verzonnen hebben.' -

Op 3 december jongstleden vond een wrap-up bijeenkomst plaats voor de lezingenreeks 'Waardevolle economie'. Tijdens deze bijeenkomst werden de lezingen uit de reeks nog eens samengevat en vervolgens bediscussieerd in de zaal. Ook werd er kort een voorschot genomen op 2013 wanneer tijdens nieuwe activiteiten de begonnen discussie voortgezet kan worden.

Een duurzaam financieel stelsel

In zijn lezing (<http://bureaudehelling.nl/artikel/een-waardeloze-economie>), schetste Ewald Engelen hoe de kredietcrisis is ontstaan en specifiek hoe securitisatie heeft bijgedragen aan de crisis binnen de Europese economie. Hij benadrukte de ongewenste noodzaak van het redden van de Nederlandse banken omdat deze 'too big to fail' waren c.q. zijn. De globale financiële crisis en de eurocrisis zijn nog niet opgelost omdat er structureel nog niets veranderd is in het bancaire systeem. De vraag die daarom besproken wordt is of betalingsverkeer überhaupt toevertrouwd kan worden aan private instellingen.

In de discussie wordt gepleit voor een publieke instelling die het interbancaire betalingsverkeer voor zijn rekening neemt. Hiermee wordt de voortzetting van betalingsverkeer bij het omvallen van een bank gegarandeerd en wordt eventueel de efficiëntie van het betalingsverkeer verhoogd. De vraag is echter welk probleem hier daadwerkelijk mee wordt opgelost; een bank kan immers nog altijd omvallen. Er wordt daarom geopperd het handels- en nutsbankieren van elkaar te scheiden om daarmee de burger te beschermen tegen risicovolle investeringen door het bedrijfsleven. De vraag die blijft is echter: verliezen we daarmee niet een belangrijk onderdeel van de Nederlandse economie? De bancaire sector maakt immers een groot deel uit van die Nederlandse economie. Is hier niet een fundamentele systeemkritiek nodig?

Echte Europese solidariteit

Alfred Kleinknecht (<http://bureaudehelling.nl/artikel/de-lange-mars-naar-instabiele-financi-le-markten>) heeft in zijn lezing getiteld 'Echte Europese Solidariteit' de geschiedenis van het huidige economische denken uiteengezet. Hij ging in op de oliecrisis van 1975 waarna de werkloosheid omhoog schoot en

het denken in 'supply-side economics' opkwam. Daarin wordt aangestuurd op deregulatie van de markten, ook financiële markten. In dit denken wat nog steeds dominant is, is het noodzakelijk om de werkloosheid op een zeker natuurlijk minimum peil te houden om een constante toevoer van goedkope werkkrachten te garanderen. Uiteindelijk vindt Kleinknecht dat wij onder onze stand leven: we exporteren te veel en consumeren te weinig. Hierdoor is er voor Zuid-Europa weinig ruimte om zelf te exporteren en van hun schuldenlast af te komen. Daarom moeten wij meer importeren en minder exporteren.

Dit is natuurlijk een schop tegen het zere been van veel GroenLinksers, want: hoe kunnen we als groene partij pleiten voor een toename van consumptie? De vraag is dan ook of we niet minder zouden kunnen produceren. Dit zou bijvoorbeeld geregeld kunnen worden door iedereen iets minder te laten werken, maar dat is volgens veel mensen niet een realistische beleidsoptie. Het lijkt zo te zijn dat we, net zoals de eerder genoemde bancaire sector, ook het exportoverschot nodig te hebben. Ook hier is een meer fundamentele kritiek op het systeem nodig. De conclusie is echter dat groen een belangrijk onderdeel van het verhaal is en niet vergeten mag worden.

Een economie zonder groei

Rens van Tilburg pleitte in zijn lezing (<http://bureaudehelling.nl/artikel/een-economie-van-geluk>) , voor het anders bekijken van de economie. Economen in de huidige tijd kijken vooral naar economische groei. Het "waarom" van economische groei als beleidsdoel wordt minder behandeld. Bovendien worden veel niet in geld uitgedrukte factoren ten onrechte niet als 'groei' of 'waarde' meegerekend in het Bruto Binnenlands Product (BBP). Voor deze statistiek bespreekt van Tilburg verschillende alternatieven, zoals de Happy Planet Index. Ook kan er gekeken worden naar een gelijkwaardiger verspreiding van de welvaart, daaraan zou bijvoorbeeld een progressief belastingstelsel kunnen bijdragen. Iedereen is nu primair consument en dat moet anders.

Jesse Klaver stelde in zijn politieke kijk op de waardevolle economie dat de economische groei van Nederland in de toekomst niet meer interessant mag zijn. Beter gezegd: groei is geen doel, een stabiele economie is ook prima. In de discussie is men het er snel over eens dat het BBP momenteel wordt gezien als de graadmeter van welvaart maar door de manier waarop groei is gedefinieerd, komt het BBP niet overeen met "ontwikkeling" van de daadwerkelijke welvaart. Groei moet dus gekoppeld worden aan meer dan enkel het BBP en een relatie krijgen met wat we belangrijk vinden. Omdat we vergeten op welke manier we ons willen ontwikkelen is het continue streven naar groei daarom onzin. 'We zitten in een monopolyspel waarin we vergeten zijn dat we zelf de regels verzonnen hebben.'

De morele grenzen van de markt

De lezing van Herman Meijer (<http://bureaudehelling.nl/artikel/de-morele-grenzen-van-de-markt>) ging vooral in op het moreel handelen van de markt. Gaat er moreel handelen uit van de markt? Geld staat voor de ruilwaarde van alle dingen, daardoor is geld op zich begerenswaardig geworden. Maar gaat er een schuld danwel schaamtegevoel gepaard met het onverantwoord handelen in geld? Deze schaamte openbaart zich pas als iemand je handelen opmerkt en je het gevoel hebt dat je verantwoordelijker had kunnen handelen.

Wie beschermt de morele grenzen van de markt? Zoals gesteld in het evangelie van Matteüs: 'Jullie kunnen niet God dienen (naastenliefde) én de mammon (het christelijk symbool voor beheerst worden door geld)'. Is het dan een taak van de overheid om zekerheid te creëren van nieuwe banen en te moderniseren op de arbeidsmarkt zodat mensen zich wél kunnen richten op andere zaken? Volgens de meeste mensen in de zaal is zekerheid creëren een taak van de overheid. Maar wat betekent moderniseren van de arbeidsmarkt? Flexibilisering is niet per sé nastrevenswaardig. Eén idee is dat van een 'job guarantee' gegeven door de overheid wat betekent dat je geen zekerheid krijgt over het houden van je baan, maar door een gegarandeerde arbeidsplek wél inkomenszekerheid hebt en aan de slag kunt blijven. De resterende vraag is dan wel: als we zo goed voor ons zelf willen zorgen, moeten we dat dan ook niet willen voor de rest van de wereld?

Een blik op de toekomst

Met deze wrap-up is de discussie over de waardevolle economie voor 2012 gedaan. Maar in 2013 staan er weer meerdere plannen op stapel. Er wordt gekeken naar mogelijkheden voor een symposium of een nieuwe lezingenreeks om deze discussiepunten verder uit te werken en de ideeën te verspreiden. De waardevolle economie is een belangrijk thema voor GroenLinks maar moet dat ook voor de rest van Nederland worden. Daarom is het goed af te sluiten met een opmerking uit de zaal van de wrap-up: 'We zijn binnen GroenLinks erg goed in het bediscussiëren van thema's, is het niet tijd om dat om te zetten in iets concreets?' En dat lijkt ons een mooie uitdaging voor 2013.